

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

Vezetők a romániai magyar iskolákban¹

A romániai magyar pedagógustársadalom kutatása keretében külön kérdőívben kérdeztük meg az erdélyi iskolákat jelenleg és egykor vezetőit.

Öt tényező kapcsán mutatjuk be az adatfelvétel eredményeit:

- az iskola működését meghatározó aktorok
- az oktatási rendszerrel kapcsolatos meglátások
- pedagógusok sajátosságainak hatása az iskola működésére
- az iskolai és iskolán kívüli programok/rendezvények
- a kisebbségi helyzet

1. A vezetők milyennek értékelik a különféle aktorok szerepét az iskola működésében?

Kutatásunk során több megközelítésben megkérdeztük a vezetők véleményét a különböző, iskolák életére nézve meghatározó szereplőkről: például milyen aktorok (szülők, gazdasági szereplők, helyi hivatalok, megyei tanfelügyelőség, szakminisztérium) fontosak az iskola eredményes működésében; milyen partnerkapcsolatok (szülők, külföldi partnerek, politikai kapcsolatok) fontosak az iskola vezetése szempontjából; milyen szervezetek (szülői testületek, diáktanács, iskola egyesülete, ALUMNI hálózat, támogatók) hasznosak az intézmény munkájában.

A felsorolt aktorok közül a szülők fontossága minden megközelítésben kimagasló: 5-ös skálán mérve, a vezetők 63%-a szerint a szülők hozzáállása nagymértékben befolyásolja az iskola eredményes működését, illetve 78%-os arányban válaszolták azt, hogy a vezetésben is nagyon fontos a szülőkkel való jó kapcsolat.

A helyi hivatalok (pl. önkormányzat) hozzáállását a megkérdezettek 53%-a tartja kiemelten fontosnak. Ezt követi a szakminisztérium (42%), illetve a tanfelügyelőség (32%) munkájának fontossága. Az, hogy a gazdasági szereplőket a vezetők 23%-a tartja kiemelten fontosnak, kétféleképpen értelmezhető: egyrészt arra lehet következtetni, hogy jelenleg még nincsenek kialakulva azok az együttműködési modellek, amelyek fontosabbá tehetnék a gazdasági szereplőket az iskolák működésében. Ezt igazolja az is, hogy a saját forrásbevonást a megkérdezett vezetők egynegyede tartja fontosnak. Másrészt pedig pozitívként értelmezhető, hogy a vezetők közel egynegyede felismerte a gazdasági szereplőkkel való együttműködésben rejlő lehetőségeket. Ennek a felismerésnek a jövőben várhatóan egyre

¹ A tanulmányt a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége megbízásából a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja készítette.
Összeállította: Sárosi-Blága Ágnes. Rövidített szöveg.

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

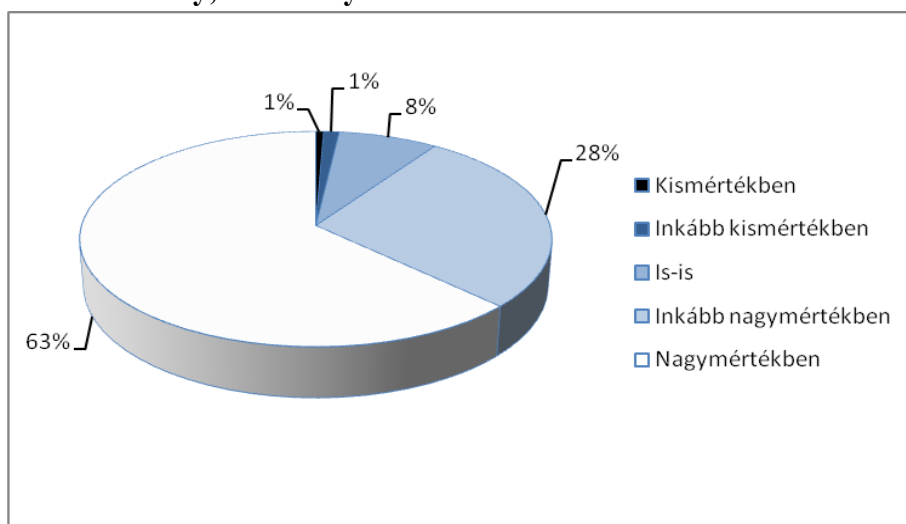
Kutatási program – 2017.

fontosabb szerepe lesz (pl. iskolák pozícionálása, fenntartása, versenyképesség).

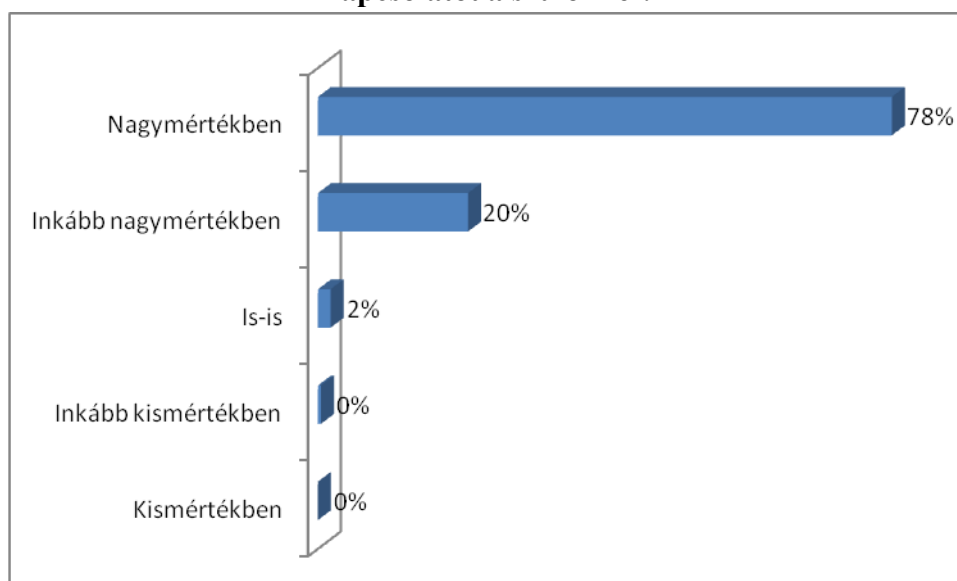
A megkérdezett vezetők a gazdasági szereplőkhöz hasonlóan vélekednek a külföldi partnerkapcsolatok fontosságáról is: 26%-uk tartja ezeket kiemelten fontosnak az iskola vezetésében.

Az iskola működéséhez kapcsolódó/kapcsolható szervezetek közül a vezetők az iskola egyesületeit tartják a legfontosabbnak (48%-os a nagyon fontos, illetve 34%-os az inkább fontos említések aránya). Ezt követi a szülői testületek kiemelt fontossága (39%). A vezetők meglepő módon kismértékben tartják fontosnak a diáktanácsok (16% a nagyon fontos említések aránya), illetve az ALUMNI hálózatok fontosságát (11% a nagyon fontos említések aránya).

1. számú ábra: Véleménye szerint milyen mértékben befolyásolja (általában) az iskola hatékony, eredményes működését a szülők hozzáállása?

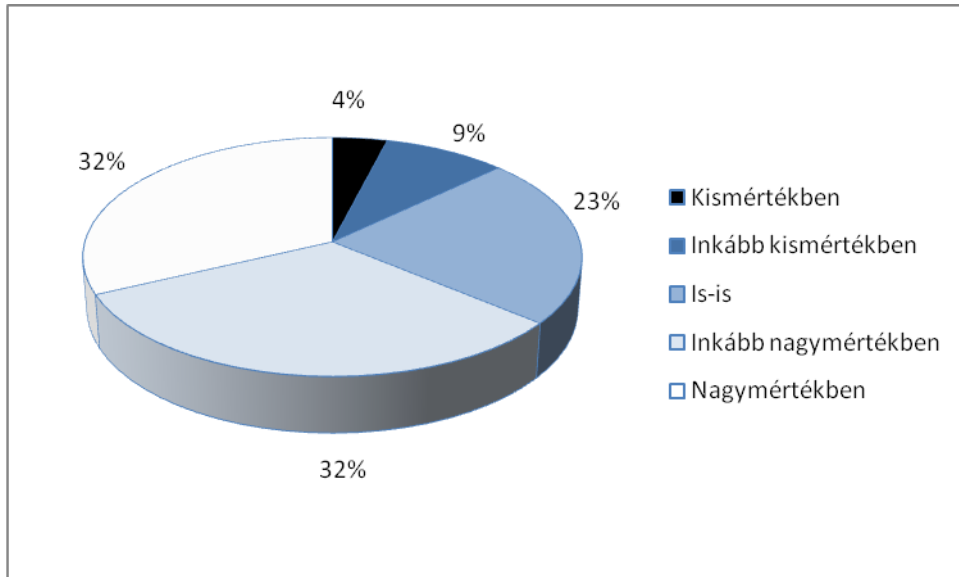
2. számú ábra: Milyen mértékben tartja fontosnak egy iskola vezetésében a jó kapcsolatot a szülőkkel?

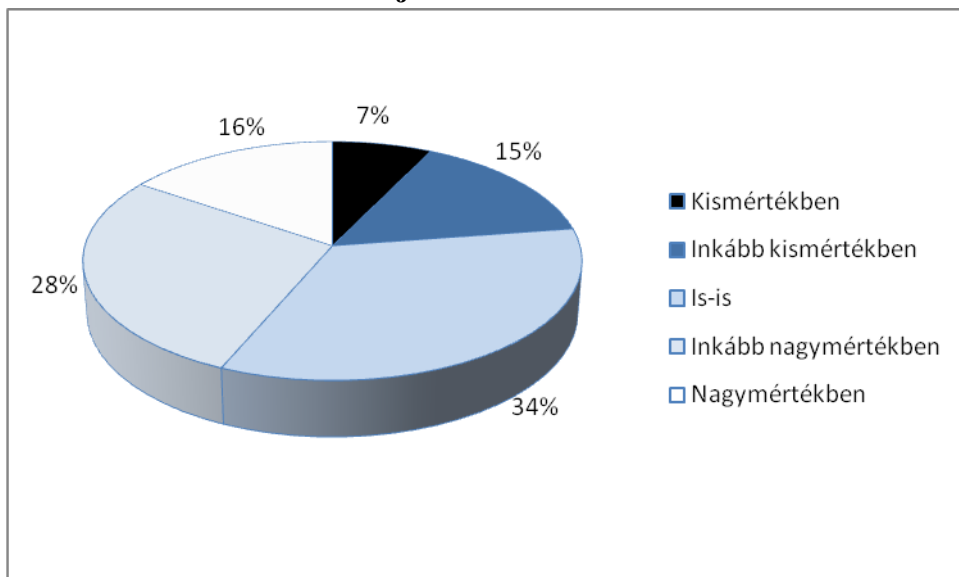
PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

3. számú ábra: Véleménye szerint milyen mértékben befolyásolja (általában) az iskola hatékony, eredményes működését a megyei tanfelügyelőség munkája?

4. számú ábra: Tapasztalatai szerint milyen mértékben hasznos az intézmény munkájában a diáktanács?

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

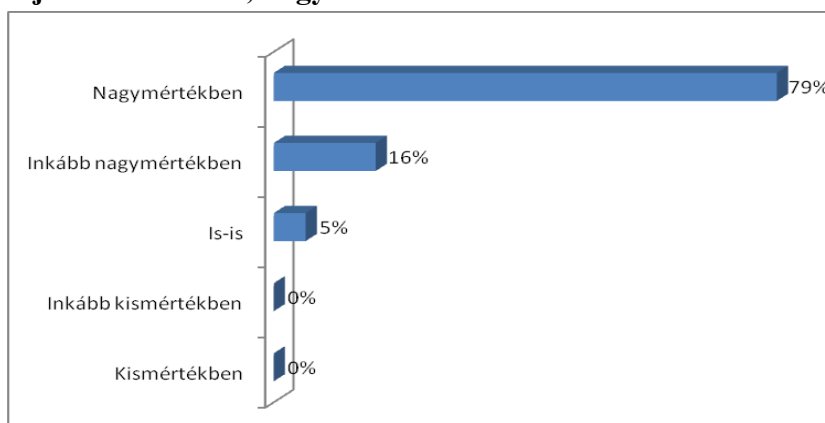
Kutatási program – 2017.

2. Vezetők viszonyulása az oktatási rendszerhez

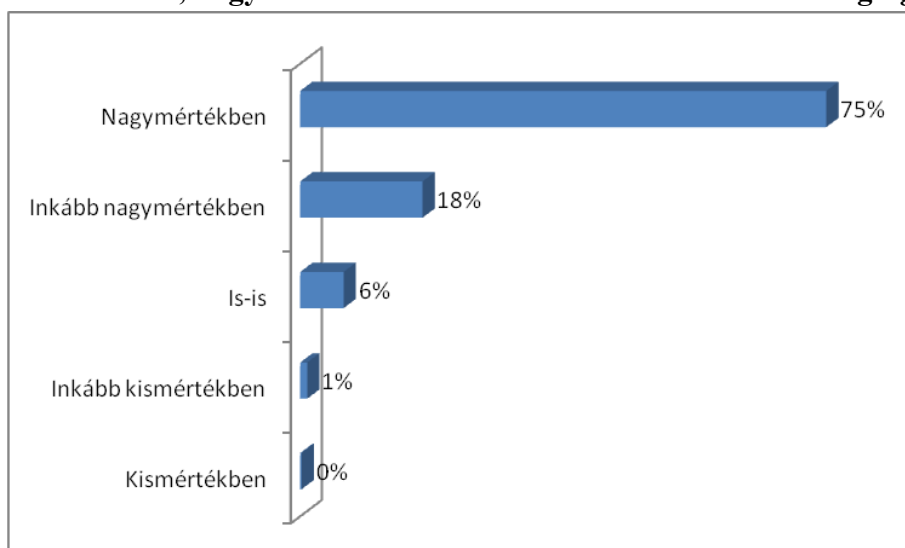
Az oktatási rendszer kapcsán kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a közvéleményben megjelenő, általános problémák közül a vezetőket melyek érintik leginkább a mindennapi munkavégzés során, mi foglalkoztatja őket.

A megkérdezettek háromnegyede egy 5-ös skálán a túl sok adminisztrációs munkát (79%), illetve a kevés finanszírozást (75%) emelte ki, illetve 50% problémásnak látja a rendszer túlszabályozottságát is. Míg az adminisztrációs munka és a finanszírozás kapcsán a célcsoportban nem találtunk különösebb eltérést a nem, iskolatípus, településtípus, aktív vezető funkció szerint, a rendszer túlszabályozottságát a jelenleg is vezetők 7%-kal nagyobb arányban emelik ki.

5. számú ábra: Intézményvezetői tapasztalata alapján milyen mértékben tartja jellemzőnek azt, hogy túl sok az adminisztrációs munka?

6. számú ábra: Intézményvezetői tapasztalata alapján milyen mértékben tartja jellemzőnek azt, hogy az oktatási rendszer finanszírozása nem elégséges?

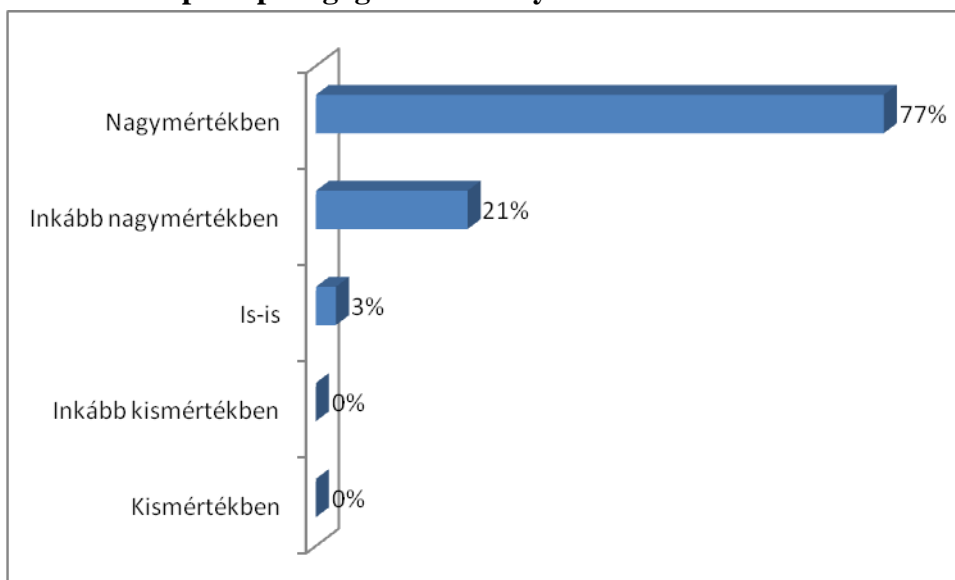
PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

3. Pedagógusok sajátosságainak hatása az iskola működésére

Különböző kontextusokban rákérdeztünk arra, hogy a pedagógusok olyan sajátosságai, mint például a kor, tudás, szakmai felkészültség, hozzáállás hogyan befolyásolják az iskola működését. Ezek közül a személyes, emberi hozzáállás kapta a legtöbb említést (77%). A pedagógusok tudását (12% nem tartja megfelelőnek), szakmai felkészültségét (9% nem tartja megfelelőnek), korát (8%-uk szerint határozza meg az iskola eredményes működését) a megkérdezettek nem igazán sorolják az intézmény működését meghatározó tényezők közé. Például a korról kapcsolatban kérdőívünk tartalmazott egy ellenőrző kérdést is (Milyen mértékben nehezíti az iskola munkáját, hogy kevés a fiatal pedagógus), ahol hasonló attitűd körvonalazódott: csupán a megkérdezettek 11%-a tartja kiemelt problémának azt, hogy kevés a fiatal pedagógus. Ezek az eredmények meglepők és eltérők a közvéleményhez és a média tematizációhoz képest. Érdeemes volna alaposabban megvizsgálni, hogy a válaszok mögött a kollégák tiszteletben tartása, szolidaritás, vagy a saját pedagógusi pozíció védelme áll. Mindenesetre fontos figyelembe venni azt is, hogy a kollegialitás (jó munkahelyi hangulat, együttműködés) a megkérdezettek több mint háromnegyede szerint nagyon fontos az iskola működésében. Sajnos a kérdőívben adott válaszok alapján nem derül ki az, hogy ezt a támogató hozzáállást az aktuális, jó munkahelyi hangulat, vagy éppen annak hiánya váltja ki.

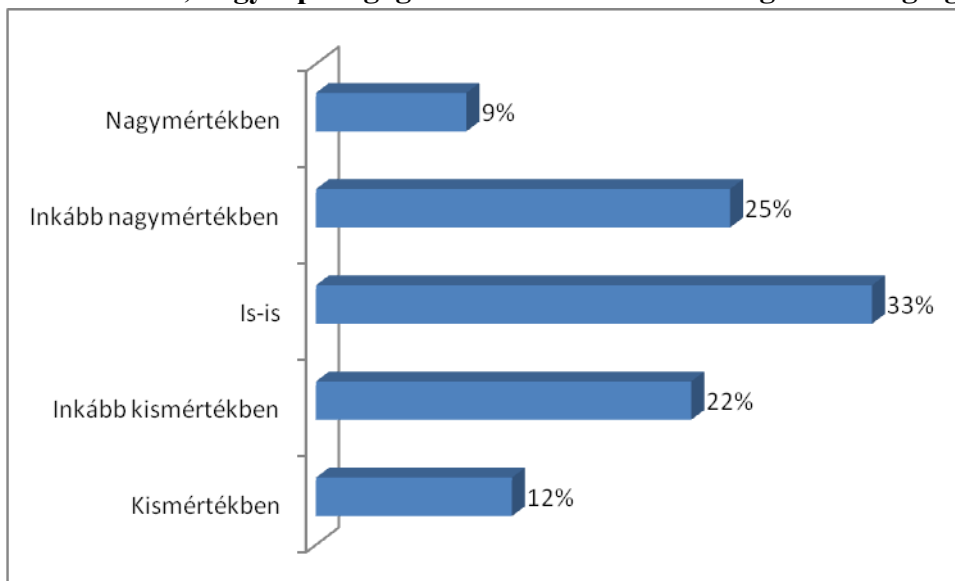
7. számú ábra: Véleménye szerint egy iskola működésében milyen mértékben játszik szerepet a pedagógusok személyes/emberi hozzáállása?

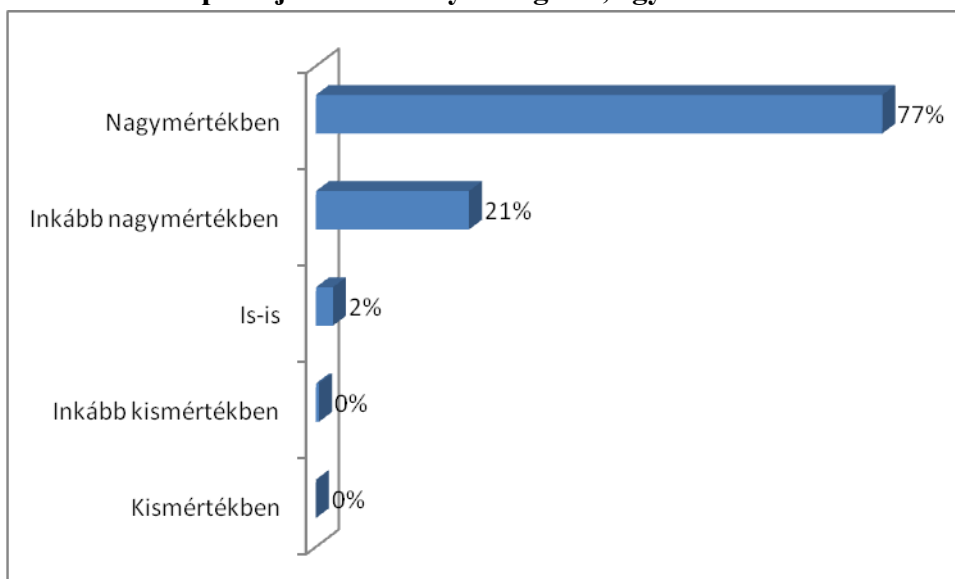
PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

7. számú ábra: Intézményvezetői tapasztalata alapján milyen mértékben tartja jellemzőnek azt, hogy a pedagógusok szakmai felkészültsége nem elégséges?

8. számú ábra: Véleménye szerint egy iskola működésében milyen mértékben játszik szerepet a jó munkahelyi hangulat, együttműködés?

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

4. Iskolai és iskolán kívüli programok/rendezvények

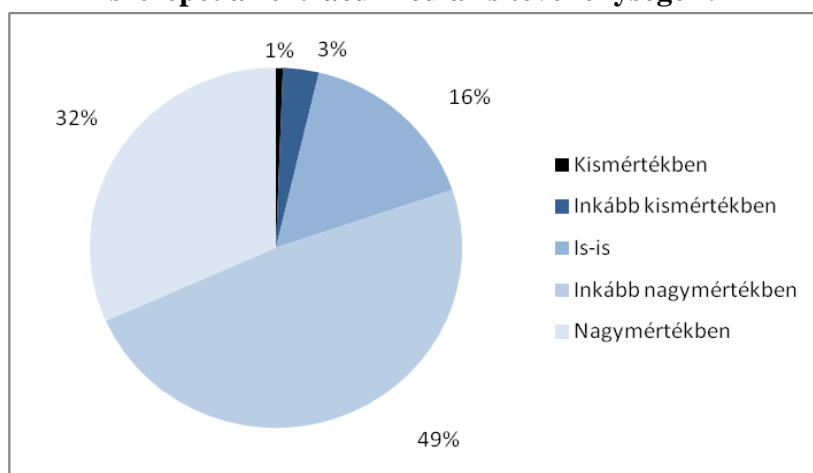
A vezetők mentalitásáról és az iskola sajátosságairól is sokat elárul az, hogy a vezetők milyen fontossági sorrendet állítanak fel, ha az iskolai és iskolán kívüli programokról/rendezvényekről esik szó. A kérdés abban a megközelítésben is érdekes, hogy az iskolák milyen mértékben igyekeznek kialakítani egy sajátos képet magukról. Ennek fontossága várhatóan egyre nagyobb lesz a vidéki térségekben.

Mivel a legtöbb rendezvényt az oktatási rendszer nem kötelezi, általában az igazgatókon és az iskola pedagógusközösségén múlik, hogy minek adnak prioritást. Vannak olyan iskolák is, ahol egy aktív szülői testület, vagy diákszervezet mozgatja ilyen szempontból az iskolai életet, de ez nem elterjedt. Ezt igazolják a kutatási eredményeink is.

A kérdőívünkben felsorolt iskolai és iskolán kívüli programok közül az iskolai ünnepek kapták a legtöbb említést (57% kiemelten fontosnak tartja). Ezeket követik a szakmai és művelődési versenyek (48%), a sportversenyek (45%), valamint a természetjáró programok (42%). A vezetők körében a többi programhoz képest kisebb fontosságnak örvendenek az extracurriculáris tevékenységek, ugyanis csupán egyharmaduk tartja azokat kiemelten fontosnak. Továbbá a válaszok alapján a vezetők számára kevésbé prioritás, hogy csak az adott iskolára jellemző programokat szervezzenek (31%-uk tartja ezt kiemelten fontosnak). A fentiekben elhangzottak alapján arra lehet következtetni, hogy az iskolai és iskolán kívüli rendezvények kapcsán a vezetők egy, az általános közvéleményben elfogadott és bejáratott kerethez igazodnak, amelyben kevesebb szerep jut a kísérletezésnek, az egyedi programoknak, valamint az extracurriculáris tevékenységeknek.

Az eredmények értelmezésénél szükségeszerű figyelembe venni azt, hogy az extracurriculáris és más, egyedi programok megszervezése olyan plusz energia befektetéssel jár a pedagógusok részéről, amit az igazgatók vezetőként csak kevés esetben tudnak anyagilag is jutalmazni. Így az ilyen jellegű programszervezés elvárás sem lehet az ő részükről, ami vezetési szempontból egy jelentős korlátként értelmezhető. Feltételezhető tehát, hogy a különféle versenyek, iskolai ünnepek megszervezése mellett kevés idő és energia marad más programokra, és az utóbbiak azért vannak hátrébb a vezetők fontossági sorrendjében.

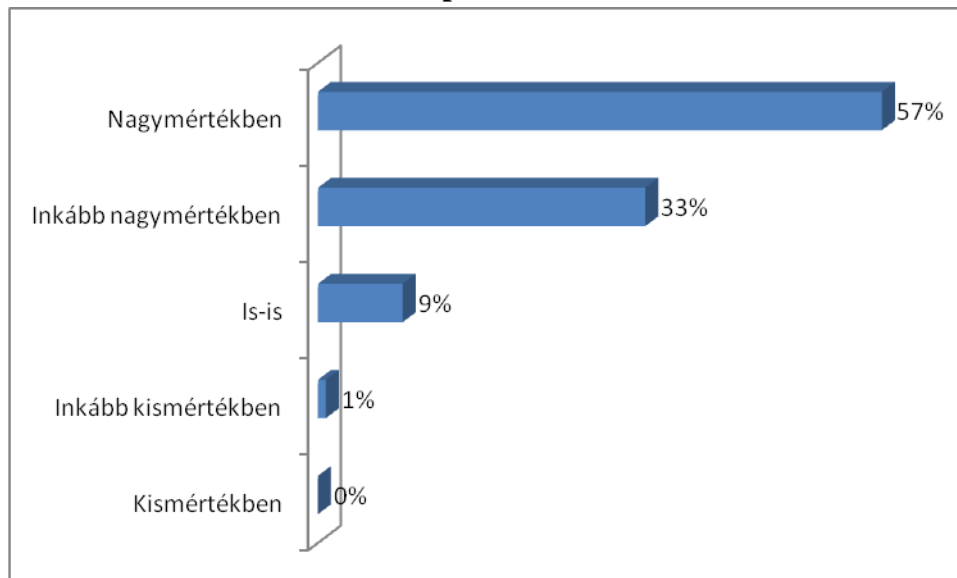
9. számú ábra: Véleménye szerint egy iskola működésében milyen mértékben játszanak szerepet az extracurriculáris tevékenységek?

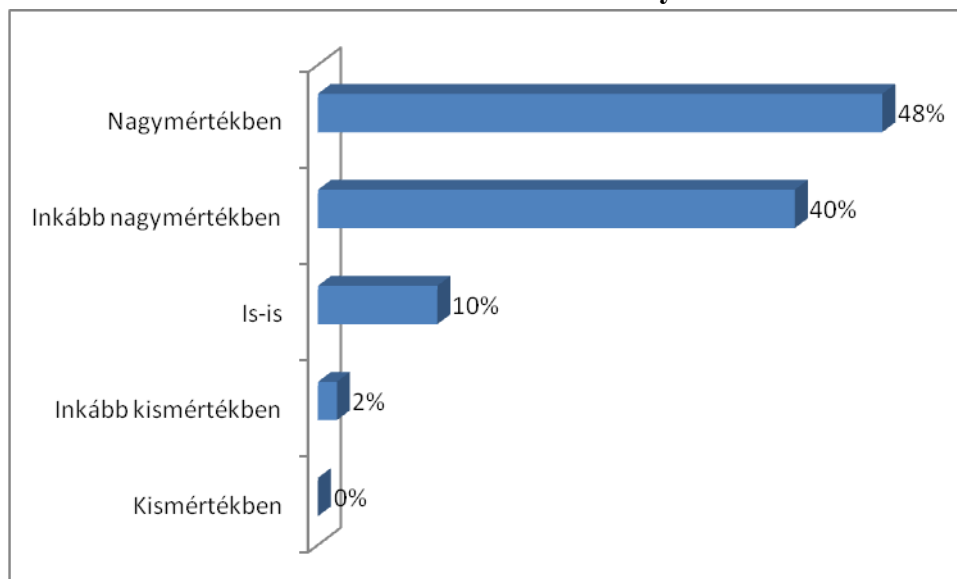
PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

10. számú ábra: Tapasztalata szerint mennyire fontosak az iskola életében az iskolai ünnepek?

11. számú ábra: Tapasztalata szerint mennyire fontosak az iskola életében a szakmai és művelődési versenyek?

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

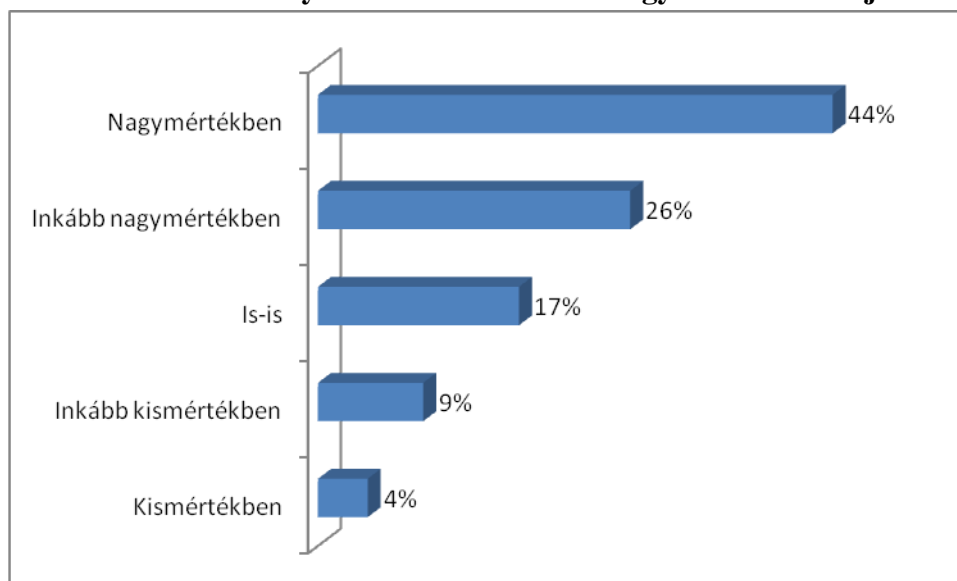
Kutatási program – 2017.

5. A kisebbségi helyzetből adódó hátrányok megítélése

A kutatásban vizsgált célcsoport sajátosságai a vezetői funkció mellett a kisebbségi környezetből is adódnak. Ebből a szempontból fontosnak tartottuk megkérdezni, hogy a mindennapi munkavégzés során milyen hátrányokat tapasztalnak az iskolavezetők. A felsorolt nyolc tényező közül (alacsony tanulólétszám, távolságtartó vagy ellenséges hivatalok, szaktanárok hiánya, vegyes oktatási nyelv, családok elfordulása a magyar nyelvű képzéstől, szórványhelyzet, jogszabályi keretek, kevés fiatal pedagógus) az alacsony tanulólétszám kapta a legtöbb említést (44%). Ezt követi a szórványhelyzetből adódó elszigeteltség (37%) és a szaktanárhiány (37%). A közvéleményhez és feltételezésekhez képest csak kismértékben okoz problémát a vezetők számára a vegyes oktatási nyelvű intézmény (12%), vagy a kevés fiatal pedagógus (11%). Továbbá a jogszabályi kerettel, a szülők elfordulásával a magyar nyelvű képzéstől, vagy az ellenséges hivatalokkal is csupán a megkérdezett vezetők közel egyharmadának van kiemelten problémája.

Mindez arra enged következtetni, hogy az iskola mindennapi munkájában nem a kisebbségi helyzetből adódó hátrányok jelentik a legnagyobb kihívást. Érdekes ezeket az eredményeket az oktatási rendszerhez kapcsolódó problémák megítélésével együtt értelmezni, ahol a sok adminisztrációs munka 79%-os említést kapott.

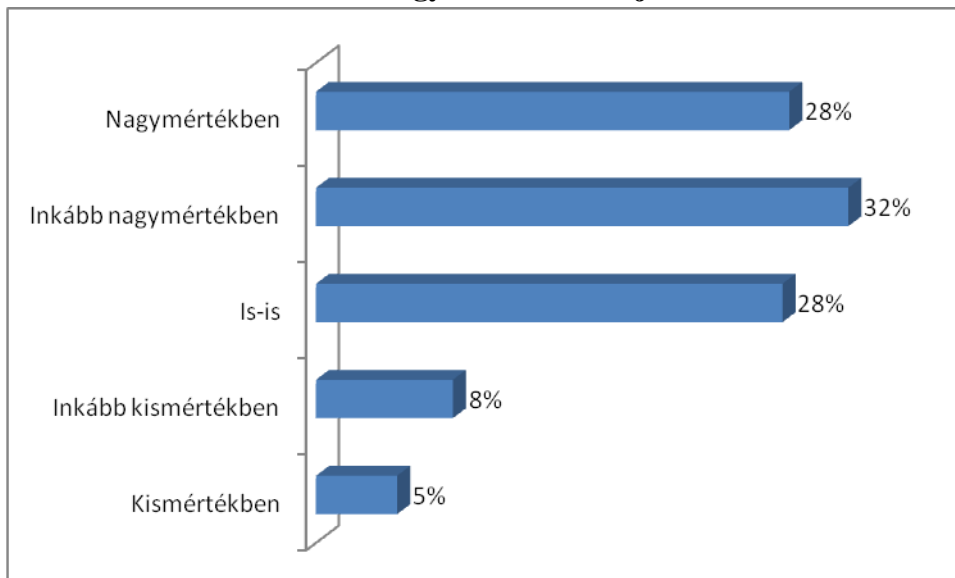
12. számú ábra: Tapasztalata szerint a kisebbségi helyzetből adódó alacsony tanulólétszám milyen mértékben nehezíti egy iskola munkáját?

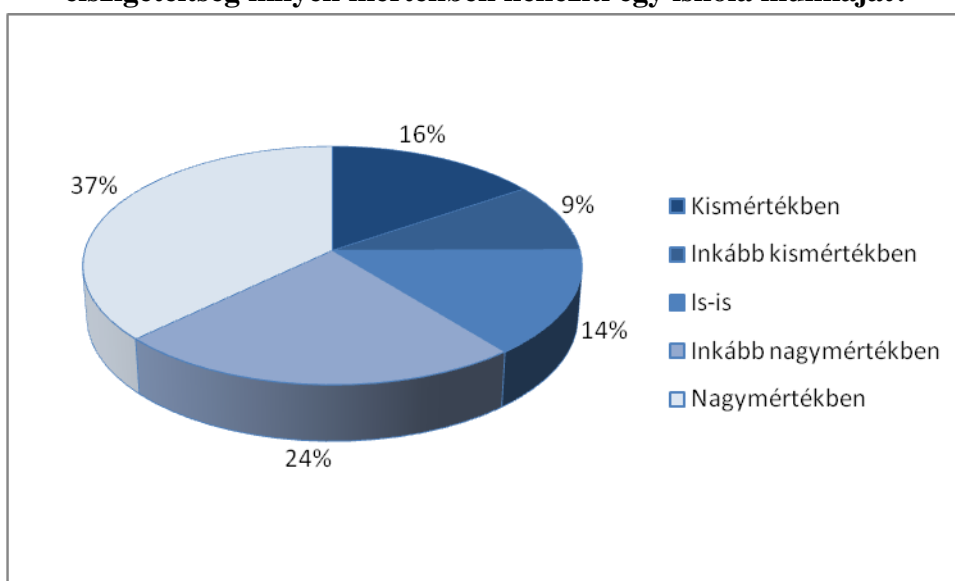
PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

13. számú ábra: Tapasztalata szerint a jogszabályi keret jellege milyen mértékben nehezíti egy iskola munkáját?

14. számú ábra: Tapasztalata szerint a kisebbségi helyzetből adódó szórványhelyzet, elszigeteltség milyen mértékben nehezíti egy iskola munkáját?

PEDAGÓGUSOK A ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSBAN

Kutatási program – 2017.

15. számú ábra: Tapasztalata szerint a családok elfordulása a magyar nyelvű képzéstől milyen mértékben nehezíti egy iskola munkáját?

